

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1920 kl. 4 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 15, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående kommunalisering av biografväsendet.

I en inom andra kammaren av herr *Hage* väckt motion, nr 297, hemställes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en utredning, huruvida och på vilket sätt en kommunalisering av biografväsendet lämpligen bör ske och för riksdagen framlägga de förslag, vartill en dylik utredning kan föranleda.

Av motiveringen framgår, att motionären med den föreslagna åtgärden *Motionen.* åsyftat dels att göra biografverksamheten till en inkomstkälla för kommunerna och dels att åt samhället bereda möjlighet till ökat inflytande på nämnda verksamhet.

Efter att i utredningen hava berört, hurusom i våra kommuner budgetens hastiga stegring väckt bekymmer om varifrån medel skola tagas till de ständigt uppkommande nya ändamålen — särskilt sociala anslagskrav — pekar motionären på att genom en kommunalisering av biograferna kommunerna skulle erhålla ökade inkomster. I slutet av motionen yttrar motionären:

»Ett på dylikt sätt ordnat biografväsende skulle säkerligen medföra betydliga ekonomiska vinster för respektive kommuner. Givetvis skulle nettoavkastningen per biograf växa och bliva en betydlig inkomstkälla för kommunerna, om antalet biografier minskades och alltså besättningen av platserna på de kvarblivande biograferna blev större. Om det som följd därav skulle kunna inträffa, att en eller annan lördags- eller söndagsafton

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 13 saml. 1 avd. 13 häft. (Nr 15) 1

en del publik ej kunde komma in i de befintliga biograferna, sedan dessa minskats till antalet, så vore säkerligen ingen riksolycka skedd härigenom.

Redan nu avkastar biografrörelsen mycket betydande nettovinster, vinster som torde bli ännu större, om verksamheten förlägges till ett mindre antal biografer och avbränningarna i samband härmed minskas. Efter allt att döma finns det inga principiella invändningar från något parti mot att ordna saken så, att dessa vinster komma det allmänna till godo, då man i alla fall ej kan hindra den stora allmänheten från att lägga ner ganska betydliga summor på detta nöje.»

I fråga om den kontroll över biografverksamheten i övrigt, som en kommunalisering skulle föra med sig, säger motionären:

»Det är ett erkänt faktum, att biografväsendet intager en mycket ledande plats i nöjeslivet. Det är också ett faktum, att det enskilda kapitalet genom detta sugrör suger upp betydliga penningflöden framför allt ur småfolkets fickor. Biografernas antal ökas med en oerhörd hastighet. Och samtidigt härmed ökas antalet av värdelösa och mindre värda filmer, som släppas ut i marknaden. Som ett exempel härpå kan särskilt anföras de amerikanska filmerna, som i allmänhet tillhöra det mest själlösa och tarvliga, som kan påträffas.

Biografer, liggande på samma plats, kunna i allmänhet ej spela samma stycken och därför pressas tillverkningen av nya filmer i höjden, varav blir en följd, att uppfinningsrikedomen ej räcker till att förse marknaden med det stora antal uppslag, som behövas för att tillgodose alla. På det sättet måste även innehållslösa och undermåliga saker godkännas, för att marknaden skall bliva mättad. Följden blir den, att en mycket stor procent av de filmer, som spelas, äro värdelöst skräp, som allmänheten trots detta får betala för, vilket måste innebära, att denna allmänhet luras att förslösa sina pengar utan att få motsvarande valuta.

Från denna utgångspunkt kunde man ha anledning påyrka, att censuren även finge till uppgift att avvisa kvalitativt undermåliga filmer, för att hindra allmänheten att kasta bort sina pengar på värdelösa saker.»

För sin del tror motionären, att en kommunalisering av biograferna skulle ge den bästa lösningen av detta spörsmål:

»En sådan kvalitets-censur kunde dock säkerligen bättre vinnas genom en kommunalisering av biografväsendet. Om kommunerna tillerkändes rätt att själva bestämma, om privata biografer skulle få finnas inom en kommun och tillerkändes rätt att bestämma antalet biografer, skulle den kunna använda denna rätt på det sättet, att kommunen beslöt, att ingen privat biograf skulle få existera inom samhället. Därefter skulle kommunen

kunna besluta att själv starta biografverksamhet, men endast inskränka denna verksamhet till ett mindre antal biografer.

Genom inskränkandet av biografernas antal skulle marknaden kunna frigöras, åtminstone i viss mån, från det mycket stora antalet värdelösa filmer, som nu översvämma densamma. De kommunala myndigheter, som ledde biografverksamheten, skulle säkerligen låta sig angeläget vara att åstadkomma goda program.»

Slutligen fäster motionären uppmärksamheten på att man genom de av honom föreslagna åtgärderna rörande biografverksamheten skulle kunna på ett lyckligt sätt lösa frågan om användningen av biografer i undervisningens tjänst.

Vid fjolårets riksdag väcktes i samma fråga av herr Bengtsson i Norup m. fl. en motion (II: 11), varjämte herr Zander i en motion (II: 300) påkallade åtgärder i saken från statsmakternas sida. *Motioner vid
1919 års
riksdag.*

I motionen nr 11, som utom av herr Bengtsson var undertecknad av ytterligare 11 ledamöter av andra kammaren ur olika partier, föreslogs som en utväg, att all biografverksamhet skulle läggas under ett koncessions-system. Koncessionen tänktes skola beviljas endast åt för ändamålet särskilt bildade bolag, i vilka kommunerna skulle få insätta representanter.

Som en annan utväg pekade motionärerna på inrättandet av kommunala biografer.

Även i denna motion framhölls betydelsen av att biografen genom ökat inflytande för samhället skulle kunna komma till stor användning vid undervisningen i skolorna.

Angående det ekonomiska utbytet av den ifrågasatta samhällliga verksamheten på biografens område framhöll motionärerna, hurusom lokala behov i folkbildningshänseende, såsom bibliotek, konserter för folket, föreläsungsverksamheten, förädlande folknöjen, skulle frikostigt kunna tillgodoses.

Särskilt starkt underströks nödvändigheten av att från denna verksamhet avkoppla det enskilda ekonomiska intresset.

Denna sistnämnda synpunkt framhövdes likaledes med stor styrka i herr Zanders motion, som dessutom framhöll den synnerligen ogynnsamma inverkan i olika avseenden biografverksamheten utövat på småfolkets bildnings- och fostringsarbete. Motionären slutade med att förorda rätt för kommunerna att övertaga biografverksamheten inom sina resp. områden, när kommunen så beslutade, varigenom denna skulle sättas i stånd att ekonomiskt stödja bildningsverksamheten inom sitt område och själv få ekonomiska möjligheter för ett vidsträcktare kulturarbete.

Båda motionerna behandlades i ett gemensamt utlåtande tillsammans med en annan av herr Zander väckt motion (II: 299) åsyftande statsåtgärder för åstadkommande av vidgad folkbildningsverksamhet och förädlade folknöjen. Utskottet uttalade sin misstro gentemot de av motionärerna föreslagna åtgärderna och trodde för sin del, att de påtalade missförhållandena skulle kunna avlägsnas på annan väg. På grund av biografspörsmålets samband med frågan om bättre ungdomsnöjen förordade utskottet i sin motivering, att detta spörsmål skulle tagas i övervägande i samband med den utredning, varom utskottet hemställde i fråga om folknöjes- och folkbildningsfrågorna.

Denna utskottets hemställan bifölls av andra kammaren, men avslogs av första kammaren.

Utskottet.

Utskottet delar motionärens uppfattning, att förhållandena på biografverksamhetens område icke äro tillfredsställande och anser därför ett ingripande från samhällets sida till förbättring av dessa förhållanden synnerligen påkallat.

För motionären synes dock det huvudsakliga syftet med den föreslagna åtgärden hava varit att göra biografverksamheten till en inkomstkälla för kommunerna, varför utskottet till en början vill uppehålla sig vid denna sida av saken.

Den kommande behandlingen av frågan gör det dock nödvändigt, att utskottet fastslår skillnaden emellan de i det allmänna meningsutbytet om det förhandenvarande spörsmålet använda orden »koncession» och »kommunalisering». Detta med så mycket större skäl som motionären ej tyckes förutsätta en obligatorisk kommunalisering utan förordar ett koncessionssystem som övergångsform. Detta skulle innebära rätten för kommunerna att ge eller förvägra tillstånd till privat biografverksamhet och att i förra fallet öva ett visst inflytande över skötseln av denna rörelse. Vid kommunalisering skulle biograferna drivas av kommunerna själva.

Efter nöjesskattens införande skulle ett koncessionssystem med rätt för kommunerna att pålägga de privata biograferna en viss avgift i ekonomiskt avseende vara av intresse i stort sett endast för de kommuner, där denna form av beskattning ej genomförts. Skulle man dock, i likhet med vad som skett i Norge, överlåta åt kommunerna att bestämma storleken av denna koncessionsavgift, kan det tänkas, att inkomsten av biograferna på detta sätt bleve större än vad nöjesskatten på grund av den för hela landet gällande bestämmelsen om dess maximistorlek (15 proc. av bruttoinkomsten) nu blir. Annorlunda ställer sig saken vid en kommunalisering. För att belysa detta vill utskottet i nedanstående tabell anföra några siffror från

Norge, där man i stor utsträckning kommunaliserat biograferna. Även i andra avseenden än det ekonomiska äro de uppgifter beträffande biografverksamheten inämnda land, som utskottet genom Svenska stadsförbundets förmedling erhållit, av intresse. Utskottet kommer därför i det följande att åberopa dessa uppgifter och anser därjämte, att det torde vara av synnerligen stort intresse för hela det föreliggande spörsmålet att som bilagor till detta utlåtande föga dels norska biografslagen och dels den kommunala biografstadgan för Kristiania.

Ort	Under koncession			Under kommunal drift		
	År	Kr.	% av bruttot	År	Kr.	% av bruttot
Sarpsborg	1914—15	3,761:—	—	1916	14,420: 02	—
Fredrikshald	1914—15	5,176:—	10	1916	26,671: 53	41
Larvik	1914—15	1,760:—	5	1915—16	16,512: 01	33,5
Kristiansand	1915—16	9,032:—	10	1:a halvåret 1917	37,125: 45	46
Skien	1914—15	ca 9,000:—	12	$\frac{1}{7}$ 1916— $\frac{1}{7}$ 1917	41,551: 51	40
Drammen	$\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1915	3,137: 05	5			
	$\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$ 1916	8,895:—	10—15—20			
	$\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1916	13,146: 72	10—15—20	2:a halvåret 1917	78,483: 95	47
Trondhjem	1915	21,000:—	10—15—20	$\frac{1}{7}$ 1919— $\frac{1}{7}$ 1920	371,000:—	(beräknat)
Kristiania	1918	500,000:—	10—15—20	1:a halvåret 1919	1,044,171: 01	31
				2:a ,, 1919	1,096,856: 82	31

Av dessa siffror framgår, att den kommunala driften i de i denna tabell nämnda städerna lämnat en vinst varierande emellan 31 och 47 proc. av bruttoinkomsten. (Den lägsta siffran gäller Kristiania, där kommunaliseringen ännu ej är fullt genomförd). Kommunaliseringen har fördubblat, ja, mångdubblat kommunernas inkomster av biografverksamheten. Utom det att ingenting av vinsten gått till privatpersoner eller bolag, kan som i någon mån bidragande till detta resultat inskränkningen av antalet biografers anses, emedan härigenom de kvarvarande blivit mera besökta och förvaltningen av det helakunnat göras ekonomiskt fördelaktigare genom verksamhetens samlande på en hand.

I samband med denna utredning av frågan om det ekonomiska utbytet av biografirörelsen måste ett annat spörsmål behandlas, nämligen användningen av biografinkomsterna. I Norge var det redan under biografslagens första år, då kommunalisering sålunda ej hunnit genomföras, brukligt att anslå de från denna verksamhet härrörande medlen till skilda kulturella och sociala ändamål, särskilt till sådana, vartill det förut varit svårt erhålla medel. Större betydelse i detta avseende fingo biografinkomsterna efter tillämpandet av kommunalisering. Så t. ex. har man i Kristiania under

1919 av första halvårets biografmedel anslagit 400,000 kronor till uppförandet av ett teaterhus, 250,000 kronor till en ateljébyggnad åt bildhuggaren Vigeland och 100,000 kronor till ett nytt konserthus. Av uppgifter i pressen framgår ytterligare, att av andra halvårets vinstmedel anslagits 400,000 kronor till Folkteatret, till ovannämnda ateljébyggnad och konserthus resp. 150,000 kronor och 100,000 kronor och för filmens användning i skolans tjänst 50,000 kronor. Dessutom ha avsatts 200,000 kronor till en fond för pensionering av Nationalteatrets konstnärer.

På samma vägar har man på en del platser i vårt land slagit in ifråga om nöjesskattemedlen. Så ha anslag av dessa medel utgått t. ex. för musiklivets höjande, teaterbyggnader, befolkningens trevnad, planterings- och försköningsändamål, bibliotek och föreläsningverksamhet, friluftsmuseer och fornminnesvård, badhus och bostadsproduktion, skolmaterieell, tandvård och skolbad.

De strävanden att bjuda allmänheten bättre nöjen och tillfällen till god förströelse, som en del av dessa anslagsrubriker vittna om, skulle kunna utvidgas till att omfatta även andra former och bleve då ett värdefullt stöd för våra folkbildningsorganisationers arbete för en bättre nöjeskultur. Detta stöd i konkurrensen med de sämre nöjena skulle med ökade ekonomiska resurser bli ännu kraftigare.

Men det är icke enbart genom ekonomiska medel samhället kan stödja dessa lofvärda ansträngningar att bekämpa de dåliga nöjesformerna. Som det nu är, lägger biografen själv ofta hinder i vägen för en dylik verksamhet. Den lägger beslag på lokaler, den suger till sig ungdomen och de många biografföreställningarna splittra sålunda från början sönder just den verksamhet, som vill göra positiva insatser emot urartningen på nöjeslivets område. Genom allt detta blir denna verksamhet distanserad av det, den skulle uppta kampen emot. Här behövs från samhällets sida ett stöd. Genom kommunernas kontroll över biograferna skulle man kunna reglera denna nöjesform till lämplig omfattning och därigenom ge tid och plats för bildningsarbetet och mera uppbyggande nöjen.

Som ett led i strävandet för en bättre nöjeskultur bör filmen själv ingå. Därför måste anspråken på filmföreställningarna ställas högre och det undermåligaste i programmen utgallras. Att det i fråga om dessa ingalunda är bra som det är, erkännes även av statens biografbyrå i dess inlägga till utskottet i fjol. Där uttalade biografbyrån, att en del filmer, som byrån icke ansåge sig med stöd av granskningsförordningen för närvarande kunna förbjuda, icke syntes byrån önskvärda, enär själva deras motiv och ämnessfär eller simpelheten i deras framställningssätt kunde anses mindre hälsosamma för en ungdomligt oerfaren och okritisk publik.

Att en förbättring i detta avseende kan åvägbringas genom kontroll i form av koncession eller genom kommunernas egen verksamhet synes utskottet möjligt.

Genom ett koncessionsförfarande har kommunen möjlighet att bevilja biograf rättighet endast åt sådana, som kunna ge garanti för att de icke skola missbruka den erhållna rättigheten genom att förevisa uppenbart undermåliga filmer och vid kommunalisering erhåller kommunen ännu större inflytande över filmvalet. I denna punkt ha motståndarna mot kommunalisering velat göra gällande dels, att det för tillfället härskande partiet skulle använda sig av biografen i partiagitationens tjänst och att frågan skulle dragas in i agitationen till de kommunala valen och dels att filmprogrammen antingen skulle bli alltför ensidiga och rensade från just det, som faller den bredare publiken i smaken eller också bli ännu undermåligare än de privata biografernas. Utan att fränkänna dessa anmärkningar all betydelse håller utskottet dock före, att kommunerna torde kunna ordna denna angelägenhet lika bra som många av de minst lika viktiga frågor, de nu äga rätt att besluta över. Förhållandena i Norge ge icke heller stöd för dylika farhågor. Detta framgår av följande yttrande ur en artikel införd i »Kommunalt Tidsskrift» och skriven av ordföranden i Kommunernas Filmscentral A/S.

»När kommunaliseringen av biografen i dag kan sägas — praktiskt räknat — vara genomförd i vårt land, har detta icke sin grund i speciella partigrupperingar med särskild kommunistisk böjelse, utan är tvärtom ett uttryck för den *allmänna* uppfattningen, att filmen spänner över områden, som har betydelse för upplysning och moral. Representanter för *alla* politiska partier ha av denna orsak röstat för kommunal biograf.»

I fråga om biografens ställning till det uppväxande släktet öppnar såväl koncessionssystem som kommunalisering utvägar att åstadkomma ett bättre tillstånd. Med det förra kan en kommun införa restriktiva bestämmelser av olika omfattning t. o. m. i form av förbud för barnbesök. I stället kunna då de privata biograferna åläggas att anordna särskilda barnföreställningar med iustruktivt och roande program. Så har skett i en del städer i Norge. Genom de med en kommunalisering följande ökade inkomsterna skulle kommunerna lätt bli i stånd att skaffa sina skolor särskilda skolkinematografer, som då skulle kunna användas både vid barnföreställningar och vid undervisningen.

Frågan om barnens och ungdomens biografbesök står i samband med antalet biografier. Under nu rådande förhållanden ha kommunerna ej något inflytande på upprättandet av nya biografier, varför dessa kunna uppstå till sådant antal, att ungdomen på vissa orter bjudes nya program till och med

varje kväll i veckan, vilket uppenbarligen i synnerligen hög grad stimulerar till biografbesök. Genom här berörda åtgärder kan en förbättring i detta avseende åstadkommas, då det ligger i kommunens hand att bevilja koncession endast åt ett visst begränsat antal biografer. Sålunda har i Kristiania bestämts, att en biograf får finnas på varje tiotusental invånare. För närvarande finnes det exempelvis i Stockholm en biograf på 5—6,000 invånare. Genom att begränsa antalet biografer samt genom att kontrollera biljettprisen torde en ej så ringa inskränkning i utgifterna för biografbesök kunna åstadkommas. Betydelsefullt synes det ock utskottet, att kommunerna genom de påtalade åtgärderna erhålla ökade möjligheter till kontroll över ordning och hygien i biograflokalerna.

Den föregående framställningen har berört några av de invändningar, som gjorts gentemot det ifrågasatta ingripandet på ifrågavarande område. Andra sådana ha framställts, särskilt mot kravet på kommunalisering, t. ex. den ekonomiska risken därav för kommunen, nödvändigheten av ersättning till de föregående innehavarna, tvivel på kommunernas befogenhet att själva bedriva biografverksamhet o. s. v. Dessa och andra frågor måste naturligtvis skänkas tillbörligt beaktande, men det är utskottets mening, att de påstådda svårigheterna icke skola lägga oöverstigliga hinder i vägen.

En annan invändning, är den, att den svenska filmindustrin, som för närvarande befinner sig i ett ur såväl etisk som konstnärlig synpunkt synnerligen glädjande uppsving, kunde löpa risk att förkvävas. Den svenska filmen betyder, enligt mångas mening, icke blott en hoppgivande inkomstkälla för landet, utan har även i utlandet visat sig utgöra ett mycket beaktansvärt medel att sprida kännedom om och väcka sympatier och intresse för vårt land. Denna filmindustri säges till en del grunda sin existens på den biografverksamhet den utövar och skulle genom ett koncessionssystem eller en kommunalisering löpa risken att gå under. Härtill vill utskottet anmärka, att utskottet förordar ett koncessionssystem och att vid ett eventuellt införande härav alla utsikter böra förefinnas för filmindustrien att på grund av sina kvalifikationer erhålla koncession för fortsatt bedrivande av biografverksamhet. Men även härförutan synes denna industri, som nedlagt 10-tals miljoner i sina anläggningar och i stor utsträckning baserar sin tillvaro på export, böra äga goda möjligheter för sin utveckling.

För utskottet framstår det som synnerligen önskvärt, att en utredning av det föreliggande spörsmålet kommer till stånd. Erfarenheten från vårt västra grannland talar i flera avseenden till förmån för de föreslagna åtgärderna, och det förefaller som om de med framgång skulle kunna tillämpas även hos oss. Dock böra strävandena främst inriktas på skapandet av ett koncessionssystem, som ger kommunerna möjlighet till en betryggande

kontroll över biografernas verksamhet. Men på samma gång bör man icke lägga hinder i vägen för de kommuner som så önska att själva ta hand om denna verksamhet. Det torde likaså kunna sättas i fråga, om icke även tillämpningen av ett koncessionssystem — i motsats till vad fallet är i Norge — skulle kunna göras valfri.

I och med det att utskottet alltså förordar ett koncessionssystem, som för kommunen lämnar vägen till kommunalisering öppen, vill utskottet dock uttryckligen betona, att en sålunda eventuellt genomförd kommunalisering icke bör ske genom expropriation av de privata biograferna.

Slutligen kan det ifrågasättas, huruvida icke för tillämpningen av det ena eller andra systemet skulle vid fattandet av beslut härom krävas kvalificerad majoritet.

Utskottet får sålunda hemställa,

att andra kammaren för sin del ville besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och på vilket sätt kommunerna kunde beredas möjlighet till ökat inflytande på biografverksamheten genom tillämpandet av ett koncessionssystem, som dessutom för de kommuner, som så önskade, medgäve rätt till kommunal biograf-rörelse, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 14 maj 1920.

På utskottets vägnar:

FRANS BERGGREN.

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar *Berggren, Berglund, Åhrberg Johanson**) i Huskvarna, *Jungnell, Johanson**) i Rimforsa, *Welin, Westman, Elldin* och *Olsson**) i Labbemåla.

*) Icke närvarande vid justeringen.

Reservationer:

av herr *Johanson* i Huskvarna;

av herrar *Berggren, Welin, Westman* och *Olsson* i Labbemåla, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

Motionären har åsyftat *dels* att åstadkomma en viss kontroll över biografverksamheten utöver den, som för närvarande övas genom statens biografbyrå, *dels* att tillföra kommunen ökade inkomster.

Utskottet vill då till en början anmärka, att den censur, som för närvarande övas genom statens biografbyrå är strängare än i något annat land. Detta utesluter dock icke, att ytterligare skärpning i vissa fall kunde vara önskvärd, men bör detta då ske genom statens biografbyrå och kan genomföras endast under förutsättning av ändring i nuvarande biografstadga.

Vidare må erinras därom, att frågan om barnens biografbesök varit föremål för utredning i skolöverstyrelsen, som redan till Kungl. Maj:t avgivit utlåtande i ärendet, och torde åtgärder i anledning av denna utredning med det snaraste vara att vänta.

Den ytterligare kontroll, som ifrågasatts, skulle då avse *dels* begränsning av biografernas antal, *dels* tillsyn över, att lämpliga lokaler användas och i övrigt hygieniska anordningar vidtagas.

Utskottet vill ej förneka, att en kontroll i nämnda syfte kunde vara önskvärd och att för detta ändamål den väg motionären föreslagit kunde få en viss betydelse.

Huvudsyftet med motionen synes emellertid vara att tillföra kommunen ökade inkomster, varför ock de av motionären föreslagna åtgärderna utmynna i yrkandet på *biografens kommunalisering*. För dennas genomförande har motionären tänkt sig tvenne vägar framkomliga. Den ena vore ett i de kommunala myndigheternas hand lagt *koncessionssystem*, som gäve nämnda myndigheter möjlighet att förhindra enskild biografverksamhet och monopoliserade eventuellt av kommunerna själva inrättade biografier, den andra vore *expropriation* av redan befintliga biografier.

Såsom normerande i det förstnämnda avseendet ha framhållit förhållandena i Norge, där enligt lagen den 23 juli 1913 de kommunala myndigheterna äga att antingen medgiva enskilda företagare rätt att bedriva biografverksamhet mot viss till kommunen lämnad andel i vinsten eller ock att förvägra enskild biografverksamhet och i stället inrätta kommunala biografier. I det stora flertalet städer har man tillgripit detta senare för faringsättet.

Till jämförelse med denna i Norge beträdda vägen erbjuder sig då den av Sveriges riksdag förra året beslutade åtgärden att tillföra kommunerna ökade inkomster genom att medgiva dem rätt till påläggande av nöjesskatt. Beträffande denna har emellertid utskottet haft tillgängliga uppgifter endast för tiden $\frac{1}{10}$ — $\frac{31}{12}$ 1919, en alltför kort tid för att jämförelsen skall bli fullt klarläggande. Den redan vunna erfarenheten synes dock ge vid handen, att det i Norge tillämpade systemet ställer sig för kommunerna ekonomiskt mera givande. Under det nöjesskatten å biograferna för nyss nämnda kvartal i Stockholm givit kr. 427,698: 75 och i Göteborg kr. 136,471: 08, har inkomsten av de kommunala biograferna i Kristiania under hela år 1919 blivit kr. 2,141,027: 88 eller per kvartal kr. 535,256: 96. Hade jämförelsen gällt endast ett vinterkvartal, torde skillnaden blivit något större, då ju vinterhalvåret måste anses som den för biograferna mest givande tiden.

Emellertid torde man ej utan vidare få betrakta det i Norge vunna resultatet såsom utslagsgivande beträffande förhållandena i Sverige. Det är nämligen att märka, det man i Norge skred till kommunaliseringsåtgärden på ett så tidigt stadium (1913), att det ännu fanns endast ett fåtal biografer i enskild ägo, varför uppgörelsen med dessa kunde ske jämförelsevis lätt. Därtill kommer, att kostnaderna för lokalanskaffning m. m. då voro avsevärt lägre än nu. Med den betydande utveckling biografväsendet i nuvarande stund nått i Sverige och med de högst betydande kapital, som i våra biografer äro placerade, skulle ett genomförande av kommunaliseringsåtgärden få en ekonomisk räckvidd, som svårigen kan överblickas, och som för såväl kommunerna som för den enskilde kunde bli högst betänkelig, helst det här gäller en inkomstkälla, vilken knappast för någon längre tid kan med säkerhet beräknas. Med den snabba utveckling, som ej minst på teknikens område i vår tid försiggår, måste man alltid räkna med nya uppfinningar, som kunna gripa in även på nöjeslivets områden och medföra ändrade förhållanden. Erfarenheten ger dessutom vid handen, att även smaken för ett visst slags nöjen är underkastad förändring. Det kan därför inträffa, att biograferna i en rätt snar framtid kunna bli ekonomiskt mindre goda företag. Det synes därför utskottet som skulle man befinna sig på den säkrare sidan, om man vidhåller den i Sverige nu beträdda beskattningssvågen i stället för att slå in på kommunaliseringen.

Det har nu visserligen inväntats, att det ej vore fråga om obligatorisk utan fakultativ kommunalisering, och att det sålunda skulle ligga i de kommunala myndigheternas befogenhet att själva avgöra, om kommunaliseringsåtgärden skulle tillgripas eller ej. Detta må vara riktigt, men det kan då allvarligt sättas i fråga, om det kan vara välbetänkt, att i det kom-

munala livet införa ett stridsämne, där ekonomiska intressen skulle komma att så starkt bryta sig mot varandra, som med det nuvarande läget på detta område utan tvivel skulle bli fallet.

Här må även beröras en annan omständighet, som visserligen kan anses vara av sekundär betydelse, men som dock förtjänar ett visst beaktande. Inom vårt land har under senare år uppstått en filmindustri, som för närvarande visar sig särdeles lovande, och som genom producerande av goda svenska films kan bliva av särdeles stor betydelse för spridande av kännedom om vårt land och vår kultur även i utlandet. Man har därför anledning att önska denna industri all framgång. Det har från dess målsmän med styrka framhållits, att denna industri ännu ej blivit så känd utom vårt lands gränser, att den kan ekonomiskt bära sig utan stödet av egna biografer, som genom sin inkomst hålla den uppe.

Av nu anförda skäl anse vi, att utskottet bort hemställa,

att ifrågavarande motion ej måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Bilaga A.

Lov av 25 juli 1913 om offentlig forevisning av kinematografbilleder.

§ 1. Offentlig forevisning av kinematografbilleder maa ikke finde sted uten tilladelse av kommunestyret eller av formandskapet eller av den, som formandskapet i henhold til § 2 dertil maatte bemyndige.

§ 2. Hvor der ikke er truffet bestemmelse efter § 3, sidste led, gives tilladelsen av formandskapet, efterat politiet har hørt anledning til at uttale sig. Det bør negte tilladelse, dersom det finder, at ansøkeren ikke gir tilstrækkelig betryggelse mot misbruk, eller at antallet av kinematografteatre, dersom tilladelsen blev git, vilde komme til at staa i misforhold til distriktets folkemængde eller forhold forresten.

Der skal betinges en avgift til kommunekassen, beregnet procentvis av bruttoindtægten av forestillingerne.

Hvor der ikke er istandbragt vedtægt efter § 3, første led, fastsætter formandskapet avgiftens størrelse og likesaa de ordens- og sikkerhetsregler, som findes nødvendige.

Hvor formandskapet paa grund av forholdene finder det ønskelig, kan det bestemme, at den ret og de pligter, som i denne paragraf er tillagt formandskapet, overføres til stedets politi i den utstrækning, som maatte findes hensigtsmæssig.

§ 3. Gjennem vedtægt, stadfæstet av Kongen, kan kommunestyret træffe bestemmelse om ordens- og sikkerhetsregler ved kinematografforestillinger, om størrelsen av den avgift, som er nævnt i § 2, og om en begrænsning av det antal kinematografteatre, som der skal kunne gives tilladelse til at drive inden kommunen.

I vedtægten kan det bestemmes, at adgangen til at forevise kinematografbilleder offentlig inden kommunen skal være betinget av kommunestyrets tilladelse.

§ 4. Tilladelse kan gives for indtil tre aar ad gangen. Tilladelser, som er git av politiet før denne lovs ikrafttræden, bortfalder to aar efter denne.

Tilladelsen kan av kommunestyret tages tilbake, hvis dette med $\frac{2}{3}$ flertal finder, at indehaveren misbruker tilladelsen. Den kan ikke overdrages eller bortleies.

§ 5. Offentlig forevisning av kinematografbilleder maa alene finde sted i lokaler, som paa forhaand er godkjendt av politiet, som tillike har at paase, at den nødvendige godkjendelse av bygningskommission og brandstyre foreligger.

§ 6. Kinematografbilleder maa ikke forevises offentlig, uten at de er godkjendt efter §§ 7—8. Dette gjælder dog ikke billeder, som gjengir almindelig kjendte begivenheter, forsaavidt de blir forevist i de første 14 dage, efterat begivenheten fandt sted, og politiet har git tilladelse til forevisningen.

§ 7. Til at avgjøre, om kinematografbilleder skal godkjendes til forevisning offentlig, oprævner Kongen eller den, han bemyndiger, det nødvendige antal sagkyndige.

Bedømmelsen av billederne foretages i Kristiania.

Et billede maa ikke negtes godkjendelse, uten at det er set av to sagkyndige. Hvis disse ikke er enige, skal billedet sees av en tredje sagkyndig og avgjørelsen træffes ved stemmeflerhet.

De sagkyndige skal forsyne de godkjendte billeder med et merke og desuten gi en skriftlig bevidnelse om godkjendelsen.

Den, som begjærer billeder bedømt, skal betale en avgift til lønning av de sagkyndige og dækkelse av utgifterne forresten.

Kongen fastsetter takst for avgiften og gir de nærmere regler, som forøvrig trænges til gjennomførelse av bestemmelserne.

§ 8. De sakkyndige maa ikke godkjende billeder, hvis forevisning de mener vilde stride mot lov eller krænke ærbarhet eller virke forraaende eller moralsk nedbrytende.

Andre billeder maa de ikke negte at godkjende.

§ 9. Til kinematografforestillinger, som slutter senere end kl. 8 aften, maa der ikke gives adgang for barn under 15 aar, uten at de er sammen med sine forældre eller med nogen, som er dem i forældres sted.

§ 10. Bestemmelserne i §§ 1 og 6 gjælder ikke forevisning av kinematografbilleder, som sker i forbindelse med undervisning eller foredrag ved en læreanstalt eller i forbindelse med undervisning eller foredrag av nogen, som er ansat ved en læreanstalt.

Ogsaa andre kan uten hensyn til de nævnte bestemmelser forevise kinematografbilleder i forbindelse med undervisning eller foredrag, naar politiet har git tilladelse til forevisningen.

Kongen eller den, han bemyndiger, kan derhos gi dispensation fra bestemmelserne i §§ 1 og 6.

§ 11. Overtrædelse av bestemmelserne i §§ 5, 6 og 9 straffes med bøter.

§ 12. Denne lovs §§ 7 og 8 træder i kraft 1 oktober 1913, dens øvrige bestemmelser 1 januar 1914.

Bilaga B.

Biografstadgan för Kristiania.

§ 1. Tilladelse til offentlig forevisning for betaling av kinematografbilleder gives av formandskapet, efterat magistraten og politiet har uttalt sig om ansøkingen.

Tilladelsen negtes, dersom

- a. ansøkeren ikke gir fornøden betryggelse mot misbruk,
- b. lokalet ikke ansees tilstrækkelig stort, sundt og ildsikkert, hvorom politiet, brandstyret, bygningskommissionen og sundhetskommisjonen paa forhaand har at uttale sig,
- c. derved blir mer end en offentlig kinematograf for hvert 10 000 av byens befolkning,

d. lokalets beliggenhet i byen ikke findes tilfredsstillende.

§ 2. Tilladelsen gives for indtil 3 aar ad gangen, hvor formandskapet ikke særegne tilfælde finder grund til at sætte tiden kortere.

§ 3. Kinematograferne erlægges for hver uke, i hvilken de har været i drift, som avgift til kommunen:

- a. 10 — ti — procent av ukens bruttoindtægt, naar denne ikke utgjør over kr. 1000,
- b. 5 — fem — procent yderligere av, hvad indtægten overskrider kr. 1000 indtil kr. 2000,
- c. 10 — ti — procent yderligere av, hvad indtægten overskrider kr. 2000.

Formandskapet kan paa ansøking nedsætte kommuneavgiften for kinematografeiere, som godtgjør alene at ha forevist, og som forpligter sig til at vedbli med kun at forevise underholdende eller belærende billeder — saasom av natur- og folkeliv, videnskap, bildende kunst eller av historiske begivenheter o. l., men ikke forbryder-scener eller andre sensationsstykker i dramatisk eller anden form.

Ved billetsalget skal der benyttes nummererte billetbøker eller billetruller, godkjendt av politiet, eller særskilt av politiet godtatt kontrollapparat. Indtægten indføres og opsummeres for hver dag og uke i en av politiet godkjendt indtægtsbok, der forelægges politiet for hver uke under forevisning av de benyttede billetbøker eller billetruller eller av kontrollapparatets stand, hvorefter avgiften — overensstemmende med det av politiet godkjendte oppgjør — kontant erlægges mot kvittering i indtægtsboken.

§ 4. En kinematograftilladelse kan opsiges av indehaveren med en maanedes varsel, men den maa ikke av indehaveren avhændes eller paa anden maate overdrages eller bortleies til nogen anden indehaver uten formandskapets forutgaaende samtykke. Ansøker, som har erholdt en kinematografbevilling, er likeoverfor kommunen som overfor politiet personlig ansvarlig for opfyldelsen av alle forpligtelser ifølge lovgivningen og denne vedtægt. Han kan ikke i dette forhold stille nogen anden som ansvarshavende i sit sted.

§ 5. Der meddeles som regel ingen ansøker, enkeltmand eller selskap, tilladelse til at drive mer end en kinematograf i byen. Heller icke maa der gives mand og hustru, far eller mor og hjemmевærende barn særskilte bevillinger ved siden av hinanden.

§ 6. En meddeilt tilladelse kan med bystyrets samtykke i henhold til lovens § 4, 2, 1ste punktum, av formandskapet tages tilbake inden tilladelsens utløp efter 14 dages forutgaaende varsel i følgende tilfælde:

- a. naar ukeavgiften ikke promte erlægges,
- b. naar der ikke uten ophold skrives til iverksættelse av sikkerhets- og ordensforøininger, som politiet i henhold til loven eller denne vedtægt foreskriver,
- c. naar iøvrig gjentagne overtrædelser finder sted av de i loven eller denne vedtægt foreskrevne regler.

§ 7. Program for kinematografforestillinger skal forelægges politiet dagen før forevisningen begynner med opgave over filmens kontrollnummer.

Reklameplakater eller programtekster maa ikke fremstille eller omhandle de dele av filmen, som kinematografkontrollen har beordret utelatt, de maa heller ikke indeholde opplysning om, at saadanne dele er utelatt, eller at filmen helt eller delvis er forbudt i andre land. Kinematografens portvakt maa ikke foreta støiende opprop og heller ikke meddele, hvad der ikke maa indtages i programteksten eller reklameplakaten.

§ 8. Hvor musik anvendes, skal denne utføres forsvarlig og med passende instrumenter.

Politiet kan utbe sig filmcensorerens skjøn angaaende plakatillustrationer eller reklamebilleder. Stedet for deres opslag eller anbringelse blir at godkjende av politiet.

Lokalerne skal være passende ventilert, opvarmet og — utenfor forevisningstiden — tilstrækkelig oplyst.

Personer, som paa grund av beruselse eller av anden aarsak antages at ville genere tilskuerne, tilsmudse deres klær eller tilføie dem anden skade eller ulempe, maa ikke gives adgang til lokalet. Hvis nogen ved høirøstet eller raa og upassende tale eller ved støiende optræden generer de øvrige tilskuere, skal han utvises.

§ 9. Politifunktionærer har i den utstrækning, tjenesten kræver det, til enhver tid adgang til kinematografforevisninger uten betaling av entré.

§ 10. Forhøies billettprisen for adgang til kinomatograferne paa en efter formandskapets mening urimelig maate, har dette adgang til gjennom politiet at forlange sig forelagt foretningens regnskaper til gjennomgaaelse og kan, efter at ha indhentet vedkommendes uttalelse i saken, henstille, at prisene nedsættes.

§ 11. Avtryk av denne vedtægt tillikemed et utdrag av kinematografloven av 25 juli 1913 blir tillikemed politiets ordens- og sikkerhetsregler at opslaa paa let tilgjengelige steder i kinematograflokalet.

§ 12. Forseelse mot denne vedtægt straffes efter den almindelige straffelovs § 339,2.